

**PEDAGOGIK KVALIMETRIYA METODLARI VOSITASIDA
TALABALARNING BILIMLARINI BAHOLASHNING AFZALLIKLARI**

Nuriddinova Mahliyo Qurbonaliyevna
Turon universiteti 1-bosqich magistranti.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada oliy ta'lim tizimida talabalar bilimini baholash jarayonini takomillashtirishda pedagogik kvalimetriya metodlaridan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlari keng yoritilgan. Zamonaviy ta'lim jarayonida bilimlarni baholash nafaqat o'quv natijalarini aniqlash, balki ta'lim sifatini boshqarish vositasi sifatida ham qaraladi. Shu nuqtai nazardan, baholash tizimining obyektivligi va ishonchliligi muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada an'anaviy baholash yondashuvlarining kamchiliklari tahlil qilinib, ularning subyektivlik darajasi, natijalar barqarorligining pastligi hamda o'quv kompetensiyalarini to'liq aks ettira olmasligi ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Pedagogik kvalimetriya esa ta'lim natijalarini mezonlar va indikatorlar asosida miqdoriy baholashga imkon beruvchi tizimli yondashuv sifatida tavsiflanadi. Tadqiqot davomida kvalimetrik ko'rsatkichlar asosida baholashning aniqligi, shaffofligi va monitoring imkoniyatlari ochib berildi. Kvalimetrik baholash talabaning nafaqat bilim darajasini, balki uning amaliy ko'nikmalari, mustaqil fikrlashi va kompetensiyalarini ham baholash imkonini berishi ko'rsatildi. Olingan natijalar pedagogik kvalimetriya metodlarini joriy etish ta'lim sifatini oshirish, baholashni standartlashtirish va o'qitish jarayonini individuallashtirishga xizmat qilishini ko'rsatadi. Mazkur tadqiqot natijalari oliy ta'lim muassasalarida baholash tizimini modernizatsiya qilishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: pedagogik kvalimetriya, baholash mezonlari, ta'lim sifati, indikatorlar, reyting tizimi, kompetensiya, monitoring, obyektiv baholash.

Abstract: This scientific article comprehensively examines the theoretical foundations and practical possibilities of using pedagogical qualimetry methods to improve the assessment of students' knowledge in higher education. In modern education, assessment is considered not only a means of determining learning outcomes but also a tool for managing the quality of education. From this perspective, the objectivity and reliability of the assessment system are of particular importance. The article analyzes the shortcomings of traditional assessment approaches, including their subjectivity, low stability of results, and inability to fully reflect students' learning competencies. Pedagogical qualimetry is described as a systematic approach that enables quantitative evaluation of educational outcomes based on criteria and indicators. The study reveals the accuracy, transparency, and monitoring capabilities of qualimetric assessment. It is shown that qualimetric evaluation allows assessing not

only the level of knowledge but also practical skills, independent thinking, and competencies of students. The obtained results demonstrate that the implementation of pedagogical qualimetry contributes to improving educational quality, standardizing assessment, and individualizing the learning process. The findings have significant scientific and practical importance for modernizing the assessment system in higher education institutions.

Keywords: pedagogical qualimetry, assessment criteria, education quality, indicators, rating system, competence, monitoring, objective assessment.

KIRISH

Ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri bo'lib, uning samaradorligi ko'p jihatdan bilimlarni baholash mexanizmlariga bog'liq. Talabalar bilimni baholash nafaqat o'quv natijalarini aniqlash, balki ta'lim jarayonini boshqarish, o'quv dasturlarini takomillashtirish va pedagogik faoliyat samaradorligini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. An'anaviy baholash tizimi asosan o'qituvchining subyektiv fikriga tayangan holda amalga oshiriladi. Bu esa baholash natijalarining aniqligi va adolatliligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Talabaning bilim darajasi ko'pincha umumiy taassurot asosida baholanadi, natijada uning real kompetensiyasi to'liq aks etmaydi. Zamonaviy ta'lim esa aniq o'lchovlar va standartlarga asoslangan baholash tizimini talab qiladi. Pedagogik kvalimetriya ta'lim sifatini o'lchashga qaratilgan ilmiy yo'nalish sifatida aynan shu ehtiyojdan kelib chiqqan. U ta'lim natijalarini mezonlar va ko'rsatkichlar orqali aniqlash imkonini beradi. Kvalimetrik yondashuvda baholash jarayoni tizimli, ko'p bosqichli va aniq o'lchov birliklariga asoslanadi. Bu esa baholashni shaffof va takrorlanadigan jarayonga aylantiradi.

Bugungi kunda kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim modelining joriy etilishi baholash tizimiga yangi talablar qo'ymoqda. Talabaning faqat nazariy bilimlari emas, balki muammoni hal qilish qobiliyati, mantiqiy fikrlashi va amaliy faoliyati ham baholanishi zarur. Shu sababli pedagogik kvalimetriya metodlarini ta'lim jarayoniga tatbiq etish dolzarb ilmiy masala hisoblanadi.

NATIJALAR

Tahlillar natijasida kvalimetrik baholash tizimi an'anaviy baholashga nisbatan bir qator ustunliklarga ega ekanligi aniqlandi. Eng avvalo, baholash jarayoni aniq mezonlarga asoslanishi natijalarni barqaror va ishonchli qiladi. Talabaning har bir faoliyati alohida indikatorlar orqali baholanadi va yakuniy natija yig'indi ko'rsatkich sifatida aniqlanadi. Natijalarga ko'ra, kvalimetrik baholash qo'llanilgan guruhlarda talabalar bilim darajasi aniqroq differensiallashgan. Kuchli va sust o'zlashtiruvchi talabalar o'rtasidagi farq yaqqol ko'rinadi. Bu esa individual yondashuvni tashkil etishga imkon beradi.

Shuningdek, baholashning raqamli ifodalanishi o'quv jarayonini monitoring qilish imkonini yaratdi. O'quv semestri davomida bilimlarning o'sish dinamikasi kuzatildi. Bu o'qituvchiga o'quv jarayonini moslashtirish imkonini berdi. Kvalimetrik baholash natijalari talabalar motivatsiyasini ham oshirdi. Talabalar baholash mezonlarini aniq bilganligi sababli o'z ustida ishlashga ko'proq intilish kuzatildi. Baholashning shaffofligi akademik adolat muhitini shakllantirdi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar pedagogik kvalimetriya metodlarining zamonaviy ta'lim talablariga mos kelishini ko'rsatadi. Kompetensiyaga asoslangan ta'lim modeli aniq o'lchovli baholash tizimini talab etadi. Kvalimetriya esa aynan shu vazifani bajaradi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, kvalimetrik baholash o'qituvchi faoliyatini ham tizimlashtiradi. O'qituvchi baholash mezonlarini oldindan ishlab chiqadi va ta'lim jarayonini shu mezonlarga mos ravishda tashkil etadi. Natijada dars maqsadi va baholash mezonlari o'rtasida uyg'unlik yuzaga keladi.

Shuningdek, kvalimetrik baholash talabalar mustaqil ta'limini rivojlantiradi. Talaba o'z natijasini tahlil qilib, qaysi ko'nikma yetarli emasligini aniqlay oladi. Bu refleksiv o'qitish jarayonini shakllantiradi. Demak, kvalimetriya nafaqat baholash vositasi, balki ta'limni boshqarish mexanizmi sifatida ham muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Tadqiqot natijalari pedagogik kvalimetriya metodlari talabalar bilimini baholashda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv baholashning obyektivligi va aniqligini ta'minlaydi, shuningdek ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kvalimetrik baholash talabaning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini kompleks tarzda aniqlash imkonini beradi. Baholash natijalarining shaffofligi o'qituvchi va talaba o'rtasida ishonchli hamkorlik muhitini yaratadi.

Shu asosda oliy ta'lim muassasalarida pedagogik kvalimetriya metodlarini keng joriy etish maqsadga muvofiqdir. Bu baholash tizimini standartlashtirish, ta'lim natijalarini monitoring qilish va o'quv jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Umuman olganda, pedagogik kvalimetriya zamonaviy ta'lim sifatini boshqarishning muhim ilmiy asoslangan vositasi hisoblanadi va kelgusida ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanishi kutiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Azgaldov G.G., Raykhman E.P. Kvalimetriya v obrazovani. – Moskva: Vysshaya shkola, 2017. – 256 s.
2. Subetto A.I. Osnovy kvalimetrii obrazovaniya. – Sankt-Peterburg: Asterion, 2016. – 312 s.
3. Shishov S.E., Kalney V.A. Monitoring kachestva obrazovaniya. – Moskva: Pedagogicheskoe obshchestvo Rossii, 2018. – 208 s.

4. Zvonnikov V.I., Chelyshkova M.B. Kontrol kachestva obucheniya pri attestatsii: kompetentnostnyy podkhod. – Moskva: Logos, 2019. – 224 s.
5. Bepalko V.P. Slagaemye pedagogicheskoy tekhnologii. – Moskva: Pedagogika, 2015. – 192 s.
6. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. – New York: Longman, 2001.
7. Biggs J., Tang C. Teaching for Quality Learning at University. – 4th ed. – Berkshire: Open University Press, 2011.
8. Nitko A.J., Brookhart S.M. Educational Assessment of Students. – 7th ed. – Boston: Pearson, 2014.
9. OECD. Assessment for Learning: Formative Assessment in Education and Training. – Paris: OECD Publishing, 2013.
10. UNESCO. Education Quality Monitoring Framework. – Paris: UNESCO Publishing, 2019.